

Suomi-Seura ja ulkosuomalaisen edunvalvonta

Ilkka-Christian Björklund

Tultuani valituksi Suomi-Seuran toiminnanjohtajaksi sain hyväntahtoisen neuvon opetella kanteleensoittotaidon. Vakavasti, ilman ironiaa annettu ohje, kertoo yksinkertaisuudessaan jotakin Seuraan kohdistuvista odotuksista.

Suomi-Seuran ulkosuomalaisen jäsenistön valtaosa, kymmenisen tuhatta henkeä, on Pohjois-Amerikkaan menneitä siirtolaisia ja heidän jälkeläisiään. Seuran perinteeseen tuntuu vahvana kuuluvan tietty nostalgiaa ruokkiva viihdytystehtävä, jonka motoksi sopisi: "Mun kanteleeni kauniimmin taivaassa kerran soi". Ronskimpi voisi kutsua sitä vuosisadanvaihteen amerikansiirtolaisuuden saattohoidoksi.

Niinpä ymmärrän hyvin Lynn Laitala ja hänen neljää irvileukaista ystäväänsä, jotka kesällä 1992 matkalla Finnfestin päättivät perustaa huonojen suomalaisten seuran, "International Bad Finn Society". Montaa kolmannen ja neljännen polven siirtolaista, uussiirtolaisista puhumattakaan, ei järin innosta sellainen identiteetti, joka rakentaa suomalaisuudesta henkistä ulkoilmamuseota.

En vähättele pulmaa, ja luulen että se sivuaa kaiken siirtolaisuuden ydintä. Jokainen siirtolaispolvi näkyy hellivän sitä suomalaisuutta, jonka se lähtiessään on matka-arkkuunsa pakannut. Ajallisen ja maantieteellisen etäisyyden vuoksi tämä korostuu siinä, mikä vuosisadan vaihteen amerikansiirtolaisuudesta vielä elää ja hengittää.

Mutta yhtäläillä oman sukupolveni ruotsinsuomalaisissa, jotka kuusikymmenluvun lopulla lähtivät naapuriin, ja käyvät entisillä kotikonnuillaan ainakin kerran kesässä, tuntuu vahvana elävän kuusikymmenluvun Suomi. Arvelen, että Singaporeen kahdeksankymmenluvulla asettunut bisnesleijona samalla tavoin on syväjäädyttänyt atashasalkkuunsa kasinoajan Suomi-kuvan.

Näin siirtolaisuuden myötä maailmalla keroksiittain säilötyt isänmaan äidinkasvat elävät omaa elämänsä. Vieläkin havaitsen, että jotkut kansalaissodan katkerista muistoista ammentavien

valkoisten ja punaisten haalien kulttuurit ovat, kukin omista lähtökohdistaan, sisukkaasti torjuneet kaiken sen, mikä Suomea sittemmin on muuttanut – talvisodasta Väinö Linnään.

Suomi-Seuran aatteellinen viihdytystehtävä pitää johonkin rajaan asti sisällään luonnollisen velvoitteen antaa erimuotoista tukea niiden muistikuvien hellimiselle, jotka niin lähtemättömästi tuntuvat liittyvän siirtolaisuuden psyykeen ja jotka lähdön jälkeen alkavat elää omaa elämänsä.

Olen kuitenkin vakaasti sitä mieltä, että Suomi-Seura laiminlöisi pahasti varsinaisen kulttuuritehtävänsä, ellei se itsepintaisesti yrittäisi välittää ulkosuomalaisten keskuuteen oikeata ja ajanmukaista Suomi-kuvaa, hyvinea ja huonoine puolineen. Senkin uhalta, että moni hellitty käsitys vanhan kotimaan erinomaisesta ainutlaatuisuudesta tai maastamuuton aiheuttaneesta taloudellisesta tai poliittisesta ahdingosta joutuisi kipeään uudelleenarvion kohteeksi.

Tämä on edellytys myös sille, että jokainen ulkosuomalainen todella voisi toimia siinä tehtävässä, joka hänelle mielestäni luonnostaan lankeaa: suomalaisuuden lähettilään osa maailmalla. Tämän tehtävän tukemisen on virallinen Suomi – omien intressiensä vastaisesti – hoitanut varsin vaatimattomasti. Asiaan vihkiytyneiden virkamiestahojen kanssa Suomi-Seuran yhteistyö näyttää sujuneen kohtuullisen hyvin. Näin esimerkiksi työministeriön suuntaan, jonka kanssa Suomen Silta -lehteä erinomaisessa yhteistyössä julkaistaan. Näin myös opetusministeriön kanssa, joka Seuran välityksellä kanavoi tukeansa ulkosuomalaisille tiedotusvälineille ja järjestöjen kulttuuritoimintaan. Markoissa mitattuna ei toiminnan takana olevaa korkeinta poliittista tahoa voi kuitenkaan mahtavaksi mainita.

Mikäli ulkosuomalaisten keskuuteen luotua verkostoa halutaan tehokkaasti käyttää suomalaisen kulttuurin, talouden ja muiden yhteiskunnallisten etujen edistämiseksi, on käyttöön otettava nykyistä järeämmät keinot. Olen sinä lyhyenä aikana, jona

olen Suomi-Seuran toiminnanjohtajuutta saanut hoitaa, yrittänyt osaltani olla käynnistämässä suomalaisen televisiosatelliitin toteutumista.

Kun kohta kaikki Euroopan kansat, albaanit ja turkkilaiset mukaanlukien, lähettävät omaa tv-ohjelmaansa sateelliittiteitse, Suomen poissaolo taitavaskanavilla käytävästä kulttuuritaistosta alkaa olla silmiinpistävä puute. Kuitenkin me olemme elektroniikka-alan kärkimaita ja tarpeemme muonittaa "omat" maailmalla kiristyvän kansainvälistymisen keskellä kiihtyvästi kasvava.

Eurointegraatio heikentää valtiota ja asettaa kansakunnalle uuden haasteen. Se pakottaa pienen maan miettimään uudelleen kansainvälisen vaikuttamisensa välineet. Suomi-Seuralla ja ulkosuomalaisten yhteysverkostoilla voisi tässä olla kehitysperspektiiviä, joka räjäyttää perinteisen kulttuuri- ja edunvalvontatehtävän raamit.

Mutta edellä sanottu ei sulje pois sitä, että niin ulkosuomalaisten edunvalvonta kuin tuo kulttuuri-tehtävä eli ajanmukaisen Suomi-kuvan välittäminen on ensin pystyttävä hoitamaan kunnolla. Etenkin edunvalvonnan merkitys Suomi-Seuralle on uuden euromuuton myötä voimakkaasti korostumassa.

Suomi-Seura pyrkii siten määrätietoisesti lunastamaan paikkansa maailmalla olevien, sinne lähtevien ja sieltä palaavien suomalaisten asiamiehenä tässä ajassa. Toiminnan arjessa tämä näyttäytyy mm. panostamalla asiantuntevaan ja nykyaikaisiin keinoin (myös sähköposti, tietoverkot) annettavaan neuvontaan. Näitä neuvontapalveluja, jotka joskus aiemmin ovat kuuluneet Seuran toimintaan ja silloin lähinnä kaukosiirtolaisuuteen liittyen, ollaan vasta nyt systemaattisesti uudelleen kehittämässä.

Näin maaliskuun 1995 eduskuntavaalien kynnyksellä nousee esiin kysymys siitä, miten Suomen

kansalaisuuden säilyttäneiden ulkosuomalaisten kiinnostusta ja vaikutusta valtiolliseen päätöksentekoon jatkossa voitaisiin parantaa.

Samaan aikaan Ahvenanmaalla on parikymmentätuhatta asukasta eli vajaa prosentin puolikas suomalaisista kovaan ääneen vaatimassa itsellensä edustusta peräti Euroopan Unionin parlamentissa, jonne Suomi kokonaisuudessaan saa kuusitoista edustajaa.

Maailmalla olevia Suomen kansalaisia on enemmän kuin Pohjois-Karjalan läänissä asukkaita, melkein kymmenen kertaa niin paljon kuin ahvenanmaalaisia. Silti ulkosuomalaisilla ei ole Suomen eduskunnassa yhtään ainukaista edustajaansa yhdelläkään Arkadianmäen kahdesta sadasta jakarandatuolista.

Pohjois-Karjalasta valittaneen uuteen eduskuntaan viisi kansanedustajaa. Jos vastaavia suhteita sovellettaisiin ulkomailta oleviin Suomen kansalaisiin, Ruotsista voitaisiin lähettää Arkadianmäelle pari-kolme edustajaa, Keski-Euroopasta parhaimmillaan pari ja Pohjois-Amerikasta yksi edustaja.

Tarpeelliset muutokset vaalilakiin olisi teknisesti verrattain helppo tehdä. Poliittisen tahdon syntymisen edellytyksenä olisi kuitenkin myös tässä välttämätön oivallus ulkosuomalaisista kansakunnalle nykytilanteessa erityisen arvokkaana ja tähän asti turhan heikosti hyödynnettyinä voimavarana — niin suomalaisuuden lähettäjänä maailmalla kuin Suomen oman kansainvälistymisen konsultteina.

Valtiotieteen Iisensiaatti Ilkka-Christian Björklund on aloittanut Suomi-Seuran toiminnanjohtajana syyskuussa 1994.